
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Университет имени Гоце Делчева,
г. Штип, С. Македония

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 / 8-9 октябрия 2020 / 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 | 8-9 октябрия 2020 | 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Наташа Сарафова
Ирина Аржанова
Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (5 ;
2020 ; Штип)

Зборник на трудови / Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО
филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип = Сборник
статей / Пятая международная научная конференция ФИЛКО филология,
культура и образование, 8-9 октября 2020, Штип = Conference proceedings
/ Fifth International scientific conference FILKO philology, culture and
education, 8-9 October 2020, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”,
2021. - 465 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-787-2

1. Напор. ств. насл.

а) Културологија -- Собири

COBISS.MK-ID 52932613

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Алемпиевиќ (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалџшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Марија Рејес Ферер (Шпанија)
Технички секретар
Нагаша Сарафова
Јована Караниќиќ-Јосимовска
Ирина Аржанова
Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Ѓергиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татъяна Стояновска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Алемпиевич (Россия)
Татъяна А. Тернова (Россия)
Татъяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Мария Рейес Феррер (Испания)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чалышкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Ученый секретарь
Нагаша Сарафова
Йована Караникич-Йосимовска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Наташа Сарафова

Ирина Аржанова

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Zhana Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Alempijevic (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Maria Reyes Ferrer (Spain)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)
Conference secretary
Natasha Sarafova
Jovana Karanikic-Josimovska
Irina Arzhanova
Editor in Chief
Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov
Natasha Sarafova
Irina Arzhanova
Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Suzana R. Bunčić - ANDRIĆ'S EARLY STORIES WITH ELEMENTS OF ALLEGORY AND SATIRE	13
2. Катерина Видова - ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	19
3. Ана Витанова - Рингачева - СОБИРАЧИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ОД ЦЕПЕНКОВ ДО ДЕНЕС (НА 100-ГОДИШНИНАТА ОД СМРТТА НА МАРКО ЦЕПЕНКОВ)	27
4. Бранка Гривчевска - МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО	33
5. Сашка Грујовска-Миланова - ИНТЕГРАЦИЈА НА ГЕРМАНИЗМИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	43
6. Јованка Денкова - СОЦИЈАЛНИТЕ РАСКАЗИ НА АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И БОРИС БОЈАЦИСКИ	49
7. Марија Ѓорѓиева Димова - ИНТЕРДИСКУРСИВНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА ЛИРИКАТА.....	57
8. Ивана Ѓорѓиева, Александар Нацов - ГАСТРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	69
9. Биљана Иванова, Драгана Кузмановска, Снежана Кирова ПРЕДНОСТИ ПРИ УЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ОД НАЈМАЛА ВОЗРАСТ	75
10. Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	79
11. Лела Ивановска - КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	87
12. Natka Jankova Alagjovska - INTERCULTURAL COMMUNICATION CONGITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN OUR COUNTRY AND ABROAD	95
13. Сашка Јовановска - УСВОЈУВАЊЕ ВТОР ЈАЗИК- ПЕДАГОШКА ГРАМАТИКА	105
14. Луси Караниколова-Чочоровска - „ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ (ПРЕГЛЕД)	113
15. Карначук Ирина Јурьевна - ПОРЯДОК СЛОВ И ИНВЕРСИЈА КАК СПОСОБИ ВЪРАЖЕНИЯ ЕКСПРЕССИВНОСТИ	119
16. Милена Касапоска-Чадловска - ГРАМАТИКАТА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	123
17. Лидија Ковачева - ДЕМОНОЛОШКИТЕ ПРЕТСТАВИ КАЈ АСИРЦИТЕ И БАБИЛОНЦИТЕ	133
18. Славчо Ковилоски - ПРОТОТИПИ НА ЖЕНСКИ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ И ФОЛКЛОРОТ ОД XIX ВЕК	141
19. Весна Кожинкова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТА ВО РОМАНОТ „МЕМОАРИТЕ НА АЛБЕРТ АЛНШТАН“ ОД КИРЕ ИЛИЕВСКИ.....	149

20. Кристина Костова, Марија Крстева, Наталија Попзарјева, Крсте Илиев, Драган Донеv - ДРАМАТА ВО СРЕДЕН ВЕК КАКО ОСНОВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО АНГЛИЈА	155
21. Мирјана Коцалева, Александра Стојанова, Билјана Златановска, Наташа Стојковиќ - ПРИМЕНА НА РАЗЛИЧНИ МЕТОДИ НА УЧЕЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ПРЕДМЕТИ	163
22. Весна Коцева - ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП	169
23. Весна Коцева, Марија Тодорова - ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ПРИРОДНИОТ ПРИСТАП НА КРЕШЕН И ТЕРЕЛ	177
24. Даниела Коцева, Шукрије Барути, Снежана Мирасчиева - ЈАЗИКОТ И ГОВОРОТ ВО ФУНКЦИЈА НА ОПШТЕСТВЕНА И ИНДИВИДУАЛНА АДАПТАЦИЈА	183
25. Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева - РЕФЛЕКСИЈАТА НА ОДДЕЛНИ ТЕЛЕВИЗИСКИ СОДРЖИНИ И ПОЈАВАТА НА НАСИЛСТВО КАЈ ДЕЦАТА	191
26. Драгана Кузмановска, Лидија Ристова, Биљана Иванова МОЌТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО СВЕТОТ НА РЕКЛАМИТЕ	199
27. Marija Kusevska - WHERE DIRECTNESS AND INDIRECTNESS RESIDE	207
28. Лидија Лумпова - СООТНОШЕНИЕ ГОЛОСА АВТОРА И ГОЛОСОВ ГЕРОЕВ В ХУДОЖЕСТВЕННИХ СИСТЕМАХ ТОЛСТОГО И ДОСТОЕВСКОГО (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА -ЭПОПЕИ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР», РОМАНОВ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ», «ИДИОТ», «БРАТЪЯ КАРАМАЗОВЫ»)	215
29. Ранко Младеноски - ХИПОТЕКСТОТ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	223
30. К.А. Нагина - ТВОРЧЕСТВО Л.Н. ТОЛСТОГО В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ	233
31. Георгий Недюрмагомедов - ФОРМИРОВАНИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	241
32. Першина Татьяна Ивановна - ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ГЕОГРАФИИ	247
33. Мария Попова - РОЛЬ И ФУНКЦИИ МУЗЕЕВ В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО ГУМАНИТАРИЯ	253
34. Vesna Prodanovska-Poposka - ACQUIRING PROPER PRONUNCIATION: AN OVERVIEW OF A SET OF EXERCISES FOR IMPROVING ENGLISH LONG /i:/ AND /u:/ VOWELS	259
35. Цветанка Ристова Магловска, Младен Мицевски ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ КАКО АЛАТКА ЗА ИНСПИРИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО УГОСТИТЕЛСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	265
36. Петја Рогич, Драган Донеv - МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО БУГАРСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА „ВУЈКО ВАЊА“ ОД АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ВО ОДНОС НА МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО СРПСКИОТ ПРЕВОД	273

37. Наташа Сарафова - ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ВРЗ ВИДЛИВОСТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ КНИЖЕВНОСТИ (Пример : Норвешка книжевност)	281
38. Наташа Сарафова, Марица Тасевска - АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА	291
39. Simona Serafimovska - STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AT THE UNIVERSITIES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	297
40. Елена Владимировна Сидорова - ЛОГИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПИСЬМЕННЫХ РАБОТАХ УЧАЩИХСЯ	305
41. Александра Стојанова, Мирјана Коцалева, Наташа Стојковиќ, Билјана Златановска - ПРИМЕНА НА VARK МОДЕЛОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ	311
42. Анета Стојановска-Стефанова, Марија Магдинчева-Шопова - ПРЕДИЗВИЦИТЕ ОД ПОЛИТИЧКАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЗА ДРЖАВИТЕ	319
43. Aleksandra P. Taneska, Blagojka Zdravkovska-Adamova CREATING SYLLABUS AND DEVELOPING GRADING CRITERIA FOR MACEDONIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES AT SEEU ACCORDING TO NEEDS BASED ANALYSIS	327
44. Ольга Тихонова - И.В. ГЁТЕ КАК КИНОПЕРСОНАЖ: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО	337
45. Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска - ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	345
46. Емилија Тодоровиќ - ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: УЧЕЊЕ ПРЕКУ РАБОТА-НОВ КОНЦЕПТ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ВО ТЕХНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	351
47. Elena Trajanovska, Maja Gjurovikj, Biljana Ivanova - STANDARDS-BASED EDUCATION IN ACHIEVING LANGUAGE INTEROPERABILITY	357
48. Nina S. Ćeklić - NARRATIVE-STYLISTIC FEATURES IN THE NOVEL LETTERS TO DANILO KIŠ BY FILIP GAJIĆ	365
49. Уљянова Марина Алексеевна - ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА ВЗГЛЯД	373
50. Славица Урумова-Марковска - ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ ЛИК НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ВО ПРЕДАНИЈАТА И ЛЕГЕНДИТЕ	383
51. С.Н. Филошкина, Ж.А. Борискина - АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА “Getting to Know the General. The Story of an Involvement”, 1984.)	391
52. Наталија Хабарова - АНГЛИЙСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	397
53. Ольга Швецова - ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ «ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОЭМЫ» А.С. МАКАРЕНКО	407
54. Васко Шутаров - КУЛТУРА И КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА	415

АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА

Наташа Сарафова¹, Марица Тасевска²

¹м-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип,
E-mail адреса: natasa.sarafova@ugd.edu.mk

²м-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип,
E-mail адреса: marica.tasevska@ugd.edu.mk

Апстракт

Во оваа статија направивме истражување со кое сакаме да ги појасниме поимите за културните индустрии, со акцент на книжевните индустрии во Норвешка. Како успеваат да се одржат, кои се нивните стратегии за успех, дали добиваат помош од државата?. Поставивме хипотеза: Книжевните индустрии во Норвешка, успешно профилираат и се унапредуваат, поради добрата културна политика во државата, и нејзината огромна заложба за афирмација на националната книжевност надвор од границите на државата.

Клучни зборови: *културни индустрии, книжевни индустрии, Норвешка, дигитализација*

Креативноста не престанува да биде атрибут на луѓето. Таа се појавува каде и да се, кога размислуваат, планираат или создаваат нови работи. Делот „индустрија“ од „креативните индустрии“ ги поврзува тие човечки атрибути со организираните претпријатија во многу поголеми размери. Креативноста ќе биде двигател на социјалните и економските промени во текот на следниот век. Џон Хартли посочува дека ерата на информации веќе почнува да отстапува на нешто многу попредизвикувачко. Комерцијалната креативност се смета за неважна за „слободните“ граѓани, на кои им е потребен независен приход и слободно време за да можат да ги извршуваат „јавните служби“. Џон Хартли истакнува „Чесно е да се биде филозоф, но сервилно да се биде биде грнчар. Вие би можеле да бидете сликар со уљени бои, или сликар на куќи, но веројатно немаше да освоите национални почести за второто, (освен ако не бевте Адолф Хитлер)“ (Hartley, Johan 5:2005). Бидејќи е повеќе историска а не категорична, идеата за „креативни индустрии“ варира географски, во зависност од локалното наследство и околностите. Во САД креативноста е управувана од потрошувачите на пазарот, додека во Европа многу повеќе е зависна од традициите на националната култура.

Адорно во својата книга *Културни индустрии* изјавува: „Терминот културни индустрии изгледа за прв пат се користи во книгата „Dialectic of Enlightenment“ која Хоркхејмен и јас ја објавивме во Амстердам 1947 година“ (Adorno, 98:2005). Ричард Флорида идентификува нова економска класа - Креативна класа - за која вели дека ќе доминира во економскиот и културниот живот во наредниот век, исто како што работничката класа преовладувала во претходните децении на дваесеттиот. Иако креативната класа не е толку голема

како бројната работничка класа, таа сепак е динамична во растот и промените во економијата како целина (Hartley, 2005).

Културната и креативната економија на Норвешка

Современите конзервативни културни политики на Норвешка, се карактеризираат со силен фокус на деловно работење и комерцијализација, приватно финансирање и извоз. Во таква политичка клима, економското мапирање на креативните индустрии станува дел од самиот дискурс на културната политика. Во ЕУ, креативните индустрии уживаат раст на вработеност за време на значителна невработеност, тие се сметаат за доволно стабилни за да поминат низ тешките времиња. Норвешка, не е членка на ЕУ, но не е погодена од економските кризи, во основа заради силната економија базирана на нафтата. Ова е значаен интерес во однос на развојот на креативните индустрии во Норвешка во периодот 2008–2014 година. Внатрешно во Министерството за култура, областа креативни индустрии е префрлена од волонтерскиот сектор кон уметноста, а министерот Хофстад Хелланд го реорганизираше Министерството во 2015 година и го засили фокусот на културните и креативните индустрии. Со цел да се зголеми јавното финансирање на уметноста и на културниот сектор. Министерството за култура сака да го подготви теренот за посилна економија во самите креативни индустрии (Anne-Britt Gran, Marcus Gjems Theie & Øyvind Torg, 2016).

Во октомври 2013 година, Иновативна Норвешка иницираше тригодишен фокус на културните индустрии. Во 2017 година ја добија нивната прва задача од Министерството за култура, да спроведат иницијативи насочени кон компании со амбиции за раст и потенцијал во културните и креативните индустрии (CCI). А со ова да се направи голема разлика кај оние што водат креативен бизнис. Во целна група се компаниите во рамките на културните и креативните индустрии со амбиции за раст и потенцијал. Иновациите можат да бидат во рамките на производство и дистрибуција, или производ, услуга или деловен модел. Фокусот е ставен на шест различни иницијативи, сите со различни критериуми, но заедничко за сите нив е дека бизнисот што аплицира мора да има и амбиција да расте и да покаже добар потенцијал за успех. Креативните индустрии добија признание како во ЕУ така и на меѓународно ниво заради тоа што се индустрии со значителен економски развој и раст на вработеноста за разлика од другите индустрии. Покрај фактот дека културните индустрии се важни сами по себе, тие се од значење и за другите индустрии. Креативните индустрии исто така поседуваат голем број на вештини и методи што можат успешно да се користат во другите индустрии. Со својата стручност и начин на размислување, креативните индустрии можат да придонесат за поголема разновидност во другите индустрии, што е од суштинско значење за иновациите и трансформацијата на Норвешка и нејзината иднина (<https://www.innovasjon-norge.no/en/start-page/our-services/cultural-and-creative-industries/does-your-business-qualify/>).

Мапирање на книжевноста по бројки, покажува дека Норвешките книжевни индустрии имаат силен домашен пазар, а извозната продажба на книги е зголемена за 13% од 2013 година, тие во 2016 година достигнале 125 милиони круни (<https://norla.no/en/news/news-from-norla/new-export-program-takes-norwegian-literature-abroad>).

Норвешките книжевни индустрии

Најголемите издавачки куќи во Норвешка се Капелен Дам, Гилдендал, Вигместад и Бјорке и Ашхуг. Други клучни издавачки куќи во норвешката индустрија за книги се Октомври, Пакс, Университетсфорслагет, Кагц и Самлагет. Во Норвешка, исто така, се наоѓа богато изобилство на мали прес компании, а се повеќе расте бројот и на новоформирани издавачи. Во 2018 година сите 6.601 нови наслови и изданија беа објавени од норвешки издавачи кои се членови на Норвешката асоцијација на издавачи. Норвешки литературни агенции се: Капелен Дам агенција, Гилдендал агенција, Хаген агенција, Нематеријални агенти, Северни раскази, Книжевна агенција Осло, Агенција Стилтон и Агенција Винје (<https://norla.no/en/information/the-norwegian-book-industry>).

Норвешкото здружение на издавачи (NPA) е трговска организација за издавачи. Таа управува со заеднички вложувања на пазарот, обезбедува статистика, нуди стандардни договори и дава услуга за внатрешните членови. Одржува цврсти врски со надлежните органи, домашните организации во културните индустрии во целина и со книжевните индустрии, особено со сестринските организации во странство. НПА е посветена да ја брани и зајакне слободата за објавување, како на национално така и на меѓународно ниво, да го зголеми почитувањето на авторските права, исто така и зајакнувањето на авторската позиција на издавачите, зајакнување и развој на позицијата книжевноста во Норвешка, како и одбрана и зајакнување на позицијата на издавачите, грижа за нивните професионални и финансиски интереси. Додека истражуваме за Норвешките книжевни индустрии најдовме на интервју со директорот на Норвешката издавачка асоцијација Кристен Алинарсон, објавено во електронското списание *All about book publishing*. Овде пренесуваме дел од интервјуто :

Кристен: Во текот на 2019 година, 185 автори од Норвешка ги претставија своите книги на сцената во Германија, голем број норвешки наслови се на списоците за бестселери. Повеќе од 200 книжарници беа посетени од норвешки автори. Како дел од проектот беа договорени 155 културни аранжмани. Имаше 7600 написи во весник, 2000 статии на Интернет, 250 телевизиски покривања и повеќе од 960 радио репортажи во врска со Норвешка. Над 302.267 посетители годинава го посетија Саемот на книгата, што е највисок во последните десет години. Бројот на приватни посетители се зголеми за 9,2%.

Норвешката национална библиотека

Националната библиотека на Норвешка во 2006 година воспостави амбициозна програма за дигитализација. Крајната цел е да стане дигитална национална библиотека. Во овој контекст, дигиталната национална библиотека не е само популарна услуга на Интернет, туку претставува сосема нов начин за исполнување на новата улога на национална библиотека. Дигитализацијата на недигиталната колекција во Националната библиотека на Норвешка се очекува да трае 25 - 30 години. Повеќе од 50 луѓе работат со полно работно време со дигитализација на различни материјали. Сегашниот статус е дека се дигитализираат 80% од книгите (375 000 наслови) и 20% од весниците (16 милиони страници) што се објавени во Норвешка. Покрај тоа, дигитализирани се големи количини на списанија, фотографии, ракописи, постери, музика и други звучни записи, видео, филмови и емисии. Направени се многу договори

со имателите на авторски права, а со тоа се овозможува пристап до дигиталните формати. Договорот за полица за книги (2012) и дава право на Националната библиотека да ги стави на располагање сите книги објавени во Норвешка во 2000 година или порано, достапни за сите со норвешка IP-адреса.

Во моментот, 175 000 наслови на книги се достапни за бесплатно читање во Норвешка, и се очекува да има 250 000 наслови на располагање до 2019 година. Националната библиотека, исто така, склучи договори со весниците, а со тоа овозможи пристап до 35 наслови на весници во дигитален формат. Поради овие договори, 50% од страниците на дигитализираните или дигиталните депонирани весници се достапни во норвешките библиотеки. Друг пример е договорот направен со најголемиот радио радиодифузер во Норвешка, каде во моментот е овозможено отворен и бесплатен пристап на секого до повеќе од 36 000 радио програми. Ова вклучува вести што се емитувани на радио од 1930-тите до вчерашните вести (Solbakk, Svein Arne : 2014).

Амбицијата на Националната библиотека на Норвешка е да биде меморија на нацијата и мултимедијален центар на знаење и култура.

Главните цели на Националната библиотека се:

Да биде една од највозбудливите и модерни национални библиотеки

Да зачува, дава пристап и активно посредува во културното наследство преку развој на современи услуги за дигитална библиотека

да бидат извор и инфраструктура за истражување, учење, култура и развој на јазиците

да придонесе за претворање на истражувањето и народните библиотеки во активни и тематски институции на општеството

Законот за правни депозити ја задолжува Националната библиотека да собира, индексира и да чува за потомството на Норвешка, со белег за секое објавено знаење и производство на култура во сите медиуми. Користејќи го ова како извор за развој на колекцијата и медијација на знаење и култура. Колекцијата ќе претставува единствена база на знаење за употреба во сегашноста и иднината. Пристапот и активното посредување на колекцијата за цели на истражување и документација, и за пошироката јавност се заснова на професионално знаење, знаење за собирање и компетентност во областа на современото споделување на знаења и медијација врз основа на нето.

Преку улогата на банка, Норвешка национална библиотека, како и инфраструктура за истражување, дигиталната колекција и дава на норвешката наука меѓународен развој преку нет-пристап до извори засновани на текст, звук и слика за историјата на норвешката култура и општество. Националната библиотека ќе биде национален надлежен и ресурсен центар за други институции во културниот сектор. Ова се однесува на авторско право, зачувување на хартија, фотографија и филм, дигитално зачувување и развој на системи за овластување и стандарди за метаподатоци. Преку развој на услуги и во дијалог со норвешките јавни библиотеки за истражување, Националната библиотека ќе придонесе за претворање на библиотеките во активни и тематски институции на општеството. Ќе биде опфатен развојот на колекциите, професионалниот развој и истражување, медијација, зачувување, дигитализација, комуникација и развој на библиотеките. За да и се овозможи на Националната библиотека да ги реализира своите професионални амбиции, постои постојан надзор на компетентноста во користењето на ресурсите, работните текови и структурата,

така што организацијата ќе се прилагоди на задачите што се на располагање (<https://www.nb.no/en/strategy/>).

Заклучок

Книжевната индустрија во Норвешка го живее својот најголем успех до сега, заштитата на националната книжевност со политиката на Издавачката асоцијација овозможува стимулација на сите поголеми и помали издавачки куќи да опстојуваат, а со ова и самите норвешки автори кои користат субвенции за превод на нивните книги а со тоа и овозможена афирмација надвор од националната граница, воедно и загарантиран откуп на тираж од 1000 до 1500 примероци од Националната норвешка библиотека. Во чекор со новите технологии и потребите на јавноста Националната библиотека ги дигитализира сите норвешки изданија на книги, со тоа го меморира и штити норвешкото културно наследство.

Референци

1. Adorno, (2005), *The Culture Industry, Selected essays on mass culture*, Taylor and Francis e-Library
2. Anne-Britt Gran, Marcus Gjems Theie & Øyvind Torp, (2016), *The Creative Industries in Norway: 2008-2014*
3. Solbakk, Svein Arne : 2014, *Implementation of digital deposit at the National Library of Norway*, Digital Library Development, National Library of Norway, Mo i Rana, Norway
4. Dominic Power & Mark Spilsbury, 2017, *Dynamic mapping of Norway's cultural and creative economy 2017*, Forfatter: Power, Dominic og Spilsbury, Mark
5. Hartley, Johan (2005), *Creative Industries*, Blackwell Publishing Ltd, p.5 https://www.idunn.no/nkt/2016/02/the_creative_industries_innorrow_2008-2014 (пристапено 06.01.2020)
6. Innovation Norway <https://www.innovasjon Norge.no/en/start-page/our-services/cultural-and-creative-industries/does-your-business-qualify/> (пристапено 07.01.2020)
7. EmmaHouse, 2020, <http://www.allaboutbookpublishing.com/6238/the-scintillating-norwegian-publishing-scene/> (пристапено 07.01.2020)
8. News from NORLA, <https://norla.no/en/news/news-from-norla/new-export-program-takes-norwegian-literature-abroad> (пристапено 05.02.2020)
9. National library of Norway, <https://www.nb.no/en/strategy/> (пристапено 05.02.2020)